

GAÁL MARIANN

A választottbíróági eljárás mint a gazdasági vita rendezésének alternatívája

ABSTRACT

Conflict is an inherent part of everyday life, the quick resolution of which is an expectation of the persons concerned. In disputes arising in economic and commercial relations, there is an increased demand for the fastest and most discreet resolution of the conflict due to the special nature of the legal relationship between the parties. If the parties cannot resolve this between themselves, without an intermediary, they can use the possibilities offered by the regular court procedure, or they can also bring their conflict to arbitration. There are several advantages and disadvantages to both procedures – such as duration, flexibility/formality, expertise, closed proceedings/publicity, costs, procedural fees, language of the procedure) – which can be weighed by taking into account all the circumstances of the given case in order to determine which type of procedure is the most appropriate choice for the parties involved in the legal relationship. Arbitration proceedings, which have a long history in our country as well, have a strong *raison d'être* compared to regular court proceedings owing to several of their distinct characteristics.

Keywords: arbitration proceedings ■ regular court proceedings

■ fast, flexible proceedings ■ special expertise ■ foreign language proceedings

I. BEVEZETÉS

Az ember társas lény és csak más emberekkel kapcsolatban tud teljes életet élni – mondta a görög tudós és filozófus, Arisztotelész. Ennek megfelelően életünket áthatják az emberi kapcsolatok, annak minden aspektusában más és más emberekkel érintkezünk, mely nem mindig harmonikus. Gyakran előfordul a különböző személyiségű, eltérő élethelyzetben lévő, más érdekek által vezérelt személyek között a nézeteltérés. A nézeteltérésből konfliktus alakulhat ki, melyet a felek gyakran nem tudnak maguk megoldani, annak rendezéséhez külső segítség bevonását kénytelenek igénybe venni. Az interperszonális konfliktusok jelentős részét teszik ki a gazdasági, kereskedelmi életben felmerülő, szerződéses vagy szerződésen kívüli jogviszonyokból eredő érdekösszeütközések.

A konfliktusrendezés általánosan ismert és elfogadott színtere az állami bírósági szervezetrendszer. A bíróság előtti jogvita rendezése Alaptörvényben biztosított alapjog.^[1] Egy felmerült jogvitában a felek a mai napig leginkább az általános bíróságokhoz fordulnak. Az utóbbi időszakban ugyanakkor egyre szélesebb körben figyelhető meg az alternatív vitarendezési módszerek és eljárások előretörése. Sokszor hangoztatott előnyük az eljárás gyorsasága, egyszerűsége mellett az eredményeként létrejött megállapodás, formálisan egyezség, mely a felek konszenzusán alapul, biztosítva ezáltal a konfliktus tartós, konstruktív, a felek szempontjából leginkább célravezető megoldását.

Sok éve dolgozom bíróságon, közel tizenöt éve gazdasági ügyeket tárgyaló tanács mellett, bírósági titkárként. Magas pertárgyértékű, jogilag is nehezen megítélhető ügyekben értelemszerűen kevésbé terjedt el az alternatív vitarendezési eljárások között a mediáció. Ezzel szemben a választottbírósági eljárás mint a felek szerződéses megállapodásával kikötött magánbíróság eljárása alternatívaként szolgálhat a gazdasági szempontok által vezérelt érdekösszeütközések esetére.

Tanulmányom célja a választottbírósági eljárás történeti előzményein, nemzetközi hátterén és jelenleg hatályos hazai szabályozásán keresztül választ kapni arra, hogy mennyiben van létjogosultsága a jogvita rendes bíróság általi elbírálásával szemben ezen konfliktuskezelésnek. Hogyan változott a választottbírósági eljárás megítélése, szabályozása. Be kívánom mutatni azon jellegzetes szabályozási sarokpontokat, melyek a két eljárásra jellemzőek, majd ezeket önmagukban és összességükben mérlegelve választ szeretnék adni arra a kérdésre, hogy a választottbírósági eljárás mennyiben jelent valódi alternatív vitarendezési fórumot a rendes bírósági eljárással szemben.

II. RENDES BÍRÓSÁG ELŐTTI IGÉNYÉRVÉNYESÍTÉS

A polgári perbíróság előtti eljárás szabályait tartalmazó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) Alapvetések között elhelyezett hatályának meghatározása értelmében „e törvényt kell alkalmazni a bíróság eljárására, ha jogszabály biztosítja a bírói utat és törvény nem rendel el eltérő szabályok alkalmazását”.^[2] Az új polgári perrendtartás innovatív módon határolja el a törvény tárgyi és személyi hatályát, és nem nevesíti sem azon jogviták típusát, sem azon személyi kört, amelyekre a törvényt alkalmazni kell. A koncepció lényege, hogy a bíróság előtti igényérvényesítési jogosultság nem a perjog szabályaiból következik, hanem az egyrészről alkotmányos gyökerű, másrészről az anyagi jog szabályaiból ered, és az egyes anyagi jogszabályok nyitják meg a bíróság előtti igényérvényesítés lehetőségét. (A Polgári Törvénykönyv-

[1] Magyarország Alaptörvénye XXVIII. cikk (1) bekezdés.

[2] A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 1. § (1) bekezdés.

ről szóló 2013. évi V. törvény 1:6. §, a Munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény, a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény, stb.)^[3]

Az új Pp. 2015 januárjában elfogadott koncepciójában^[4] (továbbiakban: Konceptió) kifejezetten szerepel a perelterelés, a felek közötti egyeztetést előmozdító eljárási szabályok kiépítésének célkitűzése. Jellemzője az új Pp.-nek az eljárás megindítását átható formalizmus, szigorú tartalmi és formai követelmények mind az eljárás megindításához, mind annak folyamatban léteéhez kapcsolódóan. Ennek következtében csökkent az eljáráskezdeményezési szándék a felek részéről, másrészt az érdemi döntéssel záródó peres eljárások száma is.

A 2021. január 1. napján hatályba lépett új Pp. Novella^[5] változtatott a keresetlevél azon tartalmi elemein, melyek értelmezésével kapcsolatban nem alakult ki a jogalkotói szándékkal összhangban lévő gyakorlat, illetve amelyek a felperes számára felesleges adminisztrációs teherként jelentkeznek.^[6] A módosítás számos egyéb rendelkezés mellett érintette a keresetlevél tartalmi követelményeit felsoroló Pp. 170. §-át, valamint a keresetlevél visszautasításának eseteit tartalmazó Pp. 176. §-t.

A bíróság előtti igényérvényesítés a Polgári perrendtartás fentiek szerint említett módosítása ellenére továbbra is szigorú szabályokkal keretezett eljárásban zajlik. A felek között felmerült jogvitát a Pp. és ahhoz kapcsolódó jogszabályok által meghatározott rend szerint kijelölt bíró bírálja el, szigorú eljárási szabályok szerint lefolytatott eljárásban, mely során – a jogszabályban meghatározott kivételektől eltekintve – született döntéssel szemben rendes és rendkívüli jogorvoslatnak van helye. Az eljárás sok esetben elhúzódó, mely önmagában annak formalizált voltából és jogorvoslati rendszeréből is következik. A hosszadalmas eljárás pedig annak költségigényességét hordozza magában. Az eljárás kezdeményezéséhez kapcsolódó eljárási illeték^[7] megfizetésén túl ugyanis a jogi képviselő díjának folyamatos terhével is számolnia kell a feleknek. Természetesen a jogszabály lehetőséget teremt költségkedvezmény iránti igény^[8] érvényesítésére, azonban a jelen tanulmány fő témáját adó választottbírósági eljárásra utalható ügyek köre esetében ez a lehetőség legtöbbször a rendes bírósági igényérvényesítés esetében sem adott a felek személyére, az ügy tárgyára figyelemmel.

[3] Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez, 1. §-hoz fűzött kommentárja. Szerkesztette: Vopera Zsuzsa.

[4] www.kormany.hu: Az új polgári perrendtartás koncepciója, 2015.

[5] 2020. évi CXIX. törvény a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény módosításáról.

[6] Jogaszvilag.hu: Módosul a polgári perrendtartás 2021-től I., 2020.

[7] Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény.

[8] Pp. 94. §.

III. ALTERNATÍV VITARENDEZÉS

Az alternatív vitarendezés általánosan elfogadott értelmezése szerint azon konfliktuskezelési eljárásokat öleli fel, melyek az állami bírósági eljáráson kívül helyezkednek el. Az alternatív vitarendezési eljárások széles kört ölelnek fel, kategorizálásuk több szempont figyelembevételével is megtörténhet. A teljesség igénye nélkül csoportosíthatóak aszerint, hogy az harmadik személy bevonásával történik-e vagy sem. Amennyiben igen, úgy különbség tehető közöttük, hogy a kívülálló közreműködő milyen szerepet tölt be a konfliktus kezelésében (az álláspontok közelítése – mediátor, facilitátor vagy döntéshozatali jogkör – választottbíró). Csoportosíthatóak az alternatív vitarendezési módok aszerint is, hogy annak eredménye a felek kölcsönös egyezkedésén és az álláspontok közelítésén alapuló (jogi kötőerővel nem bíró) konszenzus, mely egyezség formáját is öltheti (mediáció), egyéb jogkövetkezményeket maga után vonó határozat (békéltetés), avagy jogi kötőerővel is bíró, végrehajtható döntés (választottbírói ítélet).

A rendes bírósági eljárás helyett az alternatív vitarendezési eljárás a felek szabad döntése (kivételt képezhetnek a nemzetközi szinten jelenlévő kötelező perelaterelési szabályok), melyet a felek – mint saját konfliktusuk legjobb ismerői – azon meggyőződése motivál, hogy az adott alternatív eljárással gyorsabban, hatékonyabban tudják feloldani a közöttük fennálló ellentétet és jövőbe mutató, konstruktív eredményt tudnak elérni.

IV. VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁS

1. A választottbíráskodás fogalmi meghatározása

A Vbtv. 3. § (1) bekezdés 1. pontja értelmében a választottbíráskodás kereskedelmi jogviszonyokban felmerült jogvitáknak állami bírósági peres eljárás helyett a felek által választott eljárásban történő eldöntése, akár eseti, akár állandó választottbírói intézmény folytatja le az eljárást. A Vbtv. 3. § (1) bekezdés 7. pontja szerint a kereskedelmi kifejezés alatt minden kereskedelmi vagy gazdasági, szerződéses vagy szerződésen kívüli jogviszonyt érteni kell. A Kúria fogalom meghatározása alapján „a választottbírói kikötés szerződésen alapuló bíróválasztás: az érintett felek akaratuk kölcsönös és egybehangzó kifejezésével abban állapodnak meg, hogy jogvitájuk eldöntését a választottbíróra bízzák, ezzel együtt a rendes bíróságok eljárását mellőzik”.^[9]

A választottbírói eljárás lefolytatását mint alternatív vitarendezési módszert tehát a felek szabad belátásuk szerint, diszkrecionális jogkörükben eljárva választják a rendes bírósági jogvitarendezés helyett.

[9] A Kúria 3/2013. Polgári jogegységi határozata a fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltétel, vagy egyedileg meg nem tárgyalta feltétel alapján választottbírói kikötés tisztességtelenné nyilvánításáról – Indokolás IV. pontja.

2. A szabályozás történeti előzményei

Magyarországon a választottbíráskodás kezdetleges formában már a XII. században megjelent Szent István II. dekrétumában.^[10] A mai választottbíráskodás alapjait intézményi szinten a polgári törvénykezési rendtartás tárgyában született 1868. évi LIV. törvénycikk fektette le, mely a 495 – 512. §-aiban szabályozta ezen alternatív vitarendezési fórum igénybevételének feltételeit. A hazai fejlődés csúcspontját a XX. században az 1911. évi I. törvény Tizenhetedik címe jelentette, mely európai színvonalon szabályozta a választottbíróági eljárást.^[11] Ez a jogszabály akkor tette lehetővé az említett eljárást, amennyiben annak tárgyról az érintettek rendelkezhetnek.^[12] A második világháború után a választottbíráskodás hanyatlásnak indult, és az 1952. évi Pp. már nem is tartalmazott rendelkezéseket a választottbíróági eljárásról, csupán a Pp. 17-20. §-aiban maradt néhány szabály.^[13] Az első igazi áttörést a választottbíróági eljárás jogi szabályozása tekintetében a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény jelentette, melynek 18. §-a társasági szerződéssel kapcsolatban a gazdasági társaság és tagjai közötti jogvitákban megnyitotta a választottbíróági igénybevételének a lehetőségét.^[14]

Itt szükséges megemlíteni a jelenleg hatályos választottbíróági eljárás hazai szabályozása szempontjából is nagy jelentőséggel bíró ENSZ Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Bizottságát (United Nations Commission International Trade Law – UNCITRAL). A bizottság a kereskedelmi ügyekhez kapcsolódóan modelltörvényeket alkot, egyezményeket köt, ajánlásokat, útmutatókat fogalmaz meg.^[15] A választottbíráskodással összefüggésben mintaszabályzatot, Egyeztetési Szabályzatot és Mintatörvényt alkotott meg. A különböző nemzetek választottbíróági eljárásainak egységesebbé tétele, illetve szabályozási irány mutatása érdekében, 1985-ben alkotta meg az UNCITRAL a választottbíróági Modelltörvényt. A Modelltörvény kötelező erővel nem bír, egyfajta ajánlásnak, a szabályozás sarkalatos pontjainak követendő példájaként értékelhető, és sok ország ültette át saját szabályozásába. A Modelltörvény hazai jogrendszerekbe történt adaptációja különböző módokon történt meg. Hazánk a Modelltörvény mintavételével egy olyan jogszabályt alkotott, mely ötvözi a nemzetközi iránymutatást a hazai jogrendszer sajátosságaival.

Magyarországon a rendszerváltást követően, 1992-ben kezdődtek meg a kodifikációs munkálatok egy új, önálló, a választottbíróági eljárás szabályait teljeskörűen felölelő jogszabály kidolgozása érdekében. Végül – a legmodernebb szabályozás felé törekedve – a nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodásra

[10] Szent István dekrétomainak második könyve.

[11] Kengyel, 2012, 604.

[12] Okányi, 2009, 10.

[13] Kengyel, 2012, 604.

[14] Kengyel, 2012, 605.

[15] United Nations: United Nations Commission On International Trade Law.

vonatkozó 1985. évi Modelltörvény átvételének javaslata valósult meg.^[16] A választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény 1994. december 13-án lépett hatályba. A jogszabállyal a választottbíróági eljárás átfogó, a kor követelményeinek megfelelő, korszerű szabályozás került megalkotásra, támaszkodva az UNCITRAL Modelltörvényhez azzal, hogy azt több esetben módosította vagy kiegészítette azért, hogy a magyar jogszabály minél inkább illeszkedjen a magyar jogrendszerbe.^[17]

A választottbíróági ügyek száma a 2017. évre erősen csökkenő tendenciát mutatott. Míg 2013-ban 177 ügy érkezett a választottbíróásra, addig 2017-ben már csak 98 új ügyet iktattak be.^[18] A csökkenés okai között szerepelt a jogszabályi környezet megváltozása, az új Pp. megalkotása, a nemzeti vagyonról szóló törvényben megfogalmazott választottbíróági eljárás kikötésének korlátozása, majd annak eltörlése, illetve a fogyasztói szerződésekből a választottbíróági eljárás kikötési lehetőségének kizárása, a mezőgazdasági jellegű ügyek korlátozása. Mindezen körülmények elbizonytalanították a vállalkozásokat abban, hogy a választottbíróági eljárást válasszák jogvitáik rendezésére.^[19]

Az új Vbtv. létrehozásának indokai mindezek alapján az ország versenyképességének fokozása, a bizalom növelése volt. A jogalkotó céljai között szerepelt, hogy a választottbíráskodás a gazdasági élet szereplői számára a rendes bíróságokhoz képest valódi alternatívát jelentsen, egy korszerű jogszabályi háttérrel, és szervesen kapcsolódjon az új Pp. szabályozási rendszeréhez.^[20]

A 2016. évi CXXX. törvénnyel ugyanis beiktatásra került az új polgári perrendtartás, mely 2018. január 1. napján hatályba is lépett. Az új Pp. Konceptiójában a tizenhat fő iránypont között külön kiemelésre került az a célkitűzés is, hogy a választottbíróági eljárásra vonatkozó szabályoknak továbbra is külön törvényben kell helyet kapniuk. A fentiekben részletezett jogszabályi környezetben, a célkitűzéseknek való megfelelés reményében született meg az új, választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény (Vbtv.). A jogszabály számos újítást vezetett be,^[21] melyek közül kiemelést érdemel, hogy lehetővé tette a beavatkozást az eljárásba,^[22] bevezette az eljárásújítás jogintézményét,^[23] érvénytelenítés esetén lehetővé tette a választottbíróági eljárás újra nyitását.^[24] Bevezette a Kereskedelmi Választottbíróóság elnöksége által az eljárási kérdésekre vonat-

[16] Kengyel, 2012, 605.

[17] Okányi, 2009, 10.

[18] Beszámoló a Választottbíróóság 2017. évi tevékenységéről a Választottbírák Összsbírói Konferenciájára, 2018. március 28.

[19] Erdős, 2019, 42.

[20] Bodzási, 2018, 11-12.

[21] Erdős, 2019, 42.

[22] Vbtv. 37. §.

[23] Vbtv. 48-52. §.

[24] Vbtv. 47. § (4) bekezdés.

kozó ajánlások közzétételének lehetőségét.^[25] Új szervezetrendszert vezetett be, melynek következtében új Eljárási Szabályzatot hozott létre az integrált Kereskedelmi Választottbíróság.^[26]

3. A hatályos szabályok

a) A választottbíróságok fajtái

A választottbíróságok között két nagy csoportot lehet egymástól megkülönböztetni. Vannak állandó választottbíróságok, melyek állandó szervezettel, székhellyel, szabályzattal rendelkeznek, valamint a választottbírákból álló listával. Az eseti választottbíróságok ehhez képest nem működnek állandó, intézményes jelleggel, csak az adott ügy eldöntése hívja életre őket. Saját szabályzattal, székhellyel nem rendelkeznek, és az ügy lezárásával maga a választottbíróság is megszűnik.

Az új Vbtv. intézményes változtatása a korábbi szabályozáshoz képest, hogy a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Állandó Választottbíróság neve az ide tartozó ügyek alapján Kereskedelmi Választottbíróságra változott. Ezzel párhuzamosan, 2017. december 31-től megszűnt a Pénz- és Tőkepiaci Választottbíróság, valamint az Energetikai Választottbíróság mint önálló jogi személy, és a két választottbíróság beolvadt az integrált Kereskedelmi Választottbíróságba.^[27]

A Kereskedelmi Választottbíróság mellett intézményes formában működik a Sport Állandó Választottbíróság, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara által működtetett Választottbíróság, valamint a Koncessziós Állandó Választottbíróság.^[28]

b) A választottbírósági eljárás sarkalatos pontjai

A választottbírósági eljárásra vonatkozó jelenleg hatályos szabályozásból – a jogszabály részletes és teljeskörű ismertetése nélkül – a tanulmány elemzési témájához kapcsolódóan azon pontokat emelem ki, melyek a rendes bírósági eljárással való összevetés szempontjából megítélésem szerint jelentőséggel bírnak.

A felek a választottbírósági eljárás mellett szabadon, szerződésükben döntenek. A döntőbíráskodást kiköthetik az adott jogvita alapjául szolgáló szerződésben, vagy külön, önálló választottbírósági szerződésben is rendelkezhetnek róla. Ilyennek minősül az is, amennyiben az egyik fél a bírósághoz fordul, és bíróság előtti nyilatkozatában, kereseti kérelmében azt állítja, hogy választottbírósági

[25] Vbtv. 62. § (1) bekezdés d) pont.

[26] Állandó Választottbíróság Eljárási Szabályzata.

[27] Erdős, 2019, 40.

[28] A Vbtv.59. § (1), (2) bekezdései.

szerződés jött létre közöttük, a másik fél pedig ezt nem vitatja.^[29] Leggyakrabban a felek az arbitrációt a jogvita alapjául szolgáló szerződésükben kötik ki, és annak érvényességét ritkán vitatják.^[30]

A felek döntésének szabadsága ölt testet a választottbíró vagy választottbírák számának és személyének meghatározásában is. Eseti választottbírótság esetében szabadon, a felek konszenzusa mentén és a Vbtv. 12. § (7) bekezdésében foglalt korlátok figyelembevételével dönthetnek a választottbíróról. A Kereskedelmi Választottbírótság saját választottbíróvási ajánlási listával rendelkezik, melyről a felek választhatják ki azt a személyt vagy személyeket, akire vagy akikre a felmerült jogvitájukban a döntési jogkört átruházni kívánják.^[31] Hangsúlyozni érdemes, hogy a listán szereplő választottbíró az elbírálendő ügyben a rendes bírósági bíróhoz hasonlóan független, pártatlan és csak a jogszabályoknak alárendelt személy, aki egyúttal magas szakértelemmel rendelkezik.^[32] Választottbírónak a felek nem jogász, hanem egyéb, a konkrét jogeset megoldásához szükséges szakértelemmel rendelkező más szakembert is kijelölhetnek. A felek szintén szabadon állapodnak meg a választottbíróvási tanács eljárásának szabályaiban, a Vbtv.-ben meghatározott rendelkezéseket azonban figyelembe kell venniük.^[33] A Vbtv. akként rendelkezik, hogy amennyiben a felek az eljárási szabályokban nem állapodnak meg, azokat a tanács saját belátása szerint határozza meg.

A választottbíráskodás helyét, magának az eljárásnak a nyelvét és azt, hogy mikor tekintik a választottbíróvási eljárást megkezdettnek, a felek konszenzusa dönti el. A Vbtv. ebben az esetben is kiegészítő szabályozást állít fel arra az esetre, ha a felek ezen kérdéskörökben nem tudnak megállapodni.^[34]

Az eljárás rugalmasságának garanciáját hordozza magában, hogy a felek eltérő megállapodása hiányában a választottbíróvási eljárás során bármelyik fél módosíthatja vagy kiegészítheti keresetét, védekezését. A választottbíróvási tanácsnak azonban lehetősége van gátat szabni, az ezzel okozott késedelemre hivatkozással.^[35]

Fontos kiemelni mint az eljárás sajátosságát, hogy a választottbírótság eljárása főszabály szerint nem nyilvános. Megállapodhatnak ugyan a felek abban, hogy az eljárásukból a nyilvánosságot nem zárják ki, általánosságban megállapítható azonban, hogy a választottbíráskodással érintett ügyek jellegéből adódóan a felek számára kiemelkedően nagy jelentőséggel bír, hogy adott esetben a feleken kívülálló személy (akár fogyasztó vagy versenytárs) még a jogvita tényéről se szerezzon tudomást, mivel az jelentős gazdasági hírnévrontást, megbecsülésük hátrányos befolyásolását vonhatná maga után.

[29] Vbtv. 8. § (1)–(5) bekezdés.

[30] Erdős, 2019, 45.

[31] Vbtv. 63. §.

[32] A választottbíró ajánlási lista.

[33] Vbtv. 30. §.

[34] Vbtv. 31–33. §.

[35] Vbtv. 34. § (2) bekezdés.

A választottbíróági eljárás mint alternatív vitarendezési módszer kapcsán hangsúlyozni kell – szemben az egyéb alternatív vitarendezési eljárásokkal, pl. a mediációval –, hogy a kifejezetten gazdasági érdekvitán alapuló konfliktus eredményes lezárásának minősülő választottbíróági ítélet hatálya ugyanaz lesz, mint a jogerős bírósági ítéleté, végrehajtására a bírósági végrehajtásról szóló jogszabályok irányadók.^[36]

A választottbíróági ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek, az eljárás egyfokú. A választottbíróági ítélet rendes bírói úton csak a választottbíróági ítélet érvénytelenítése iránti perben vizsgálható felül.^[37]

A Vbtv. szabályozásáról összességében kimondható, hogy az diszpozitív, széles teret enged a felek számára, hogy gazdasági, kereskedelmi jogvitájuk eldöntésének kereteit, eljárási szabályait közös megállapodásuk szerint maguk határozzák meg, melynek keretében a mindannyiukra kötelező végső döntés jogkörét harmadik személyre ruházzák át.

V. A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁS ELŐNYEI

A választottbíróági eljárás jellegzetességeinek a rendes bírósági eljárás szabályaival való összevetésében számos olyan tulajdonság emelkedik ki, melyet a választottbíróági eljárás előnyeként lehet aposztrofálni.

1. Gyorsaság

A magyar szakirodalomban általánosan elfogadott nézet, hogy a választottbíróági eljárás gyorsabb a rendes bírósági eljáráshoz képest.^[38] Ezt a választottbíróági eljárás több különös szabályának önálló vagy akár együttes alkalmazása eredményezi.

A választottbíróági eljárás egyfokú, azaz az eljárás eredményeként meghozott ítélettel szemben fellebbezésnek nincs helye.^[39] Ez vitathatatlanul lerövidíti az eljárást, hiszen – szemben a rendes bírósági eljárással, ahol egy legalább több hónap időtartamot igénybe vevő jogorvoslati eljárással (vagy akár az eljárás esetleges megismétlésével) is számolni kell – a felek az „elsőfokú” ítélet meghozatalát követően – rendes jogorvoslati út hiányában – azonnal egy jogerős és végrehajtható ítélettel a kezükben léphetnek tovább a jogviszonyukban.

A rendes bírósági eljárás nyelve a magyar. Amennyiben idegen nyelvű iratot kívánnak felhasználni bizonyítékként a bíróság előtt, úgy azt le kell fordítani,

[36] Vbtv. 53. § (1) bekezdés.

[37] Vbtv. 47. § (1) bekezdés.

[38] Boronkay – ifj. Welmman, 2015, 3-4.

[39] Vbtv. 47. § (1) bekezdés.

mely az eljárás időigényességét növeli. Ezzel szemben a választottbíróági eljárás során a felek konszenzusán alapul, hogy az milyen nyelven folyik, így egy nemzetközi jogvita esetében lehetőségük van idegen nyelvet eljárési nyelvként meghatározni, mellyel megspórolható az idegen nyelvű iratok magyarra fordításának időtartama.

A speciális, adott ügy tárgyához kapcsolódó szakértelemmel rendelkező bírák felek általi kiválasztása is az eljárás rövidebb időn belüli eredményes lezárását segíti elő. Az eljáró tanácsban helyet kaphat olyan, szakértelemmel rendelkező választottbíró, aki képzettsége szerint ért az eléjük vitt jogvitával érintett speciális szakterülethez (pl. mérnök, közgazdász), így a megalapozott döntés meghozatalához szakértő kirendelése nem válik szükségessé.

A választottbíróági eljárás mellett nemcsak érvként, hanem a felek részéről elvárásként is megfogalmazódik annak gyors lefolytatásának igénye. Ezen elvárásnak igyekszik eleget tenni a Kereskedelmi Választottbíróóság mint állandó választottbíróóság, erre irányuló törvényi kötelezettség nélkül megfogalmazott célkitűzésével. Eljárési Szabályzatának 5. §-a szerint a választottbíróági tanács az eljárást lehetőség szerint a tanács megalakulásától számított hat hónapon belül berekeszti.^[40] Ezzel a Kereskedelmi Választottbíróóság felismerte a felek eljárással szembeni egyik legfőbb elvárását, és szabályzatában deklarálta a gyors eljárás lefolytatásra irányuló törekvését.

2. Rugalmasság

A Vbtv. fentebb részletezett számos diszpozitív szabályából (bíró(k) kijelölése, eljárási szabályok meghatározása, eljárás nyelvének meghatározása stb.) következik, hogy a választottbíróági eljárás rugalmas. A felek az egész eljárást jogvitájuk sajátosságaira formálhatják, mely pozitívan hat az előző pontban részletezett eljárási időtartamra is. Szemben a rendes bírósági eljárással, a választottbíróági eljárás nagy előnye az is, hogy itt a kereset és viszontkereset változtatás előterjesztésének nincsenek olyan szigorú időbeli korlátai, mint a Pp.-ben.^[41] Akár az eljárás befejezését megelőzően is terjeszthetnek elő új védekezést, avagy új tényt, bizonyítékot.

3. Szakértelem

A rendes bíróságok előtti igényérvényesítés esetében a jogvitát a Pp. határhőri és illetékességi szabályai szerint rendelt bíróságokon eljáró, és ott az ügyelosztási rend szigorú betartásával, a szignálásra kijelölt vezető által kijelölt bíró bírálja el, kiemelkedő jogi szakértelemmel. Eseti választottbíróóság esetében a

[40] Állandó Választottbíróóság Eljárási Szabályzata.

[41] Pp. 215-216. §.

felek szabadon, konszenzusuk mentén és a Vbtv. 12. § (7) bekezdésében foglalt korlátok figyelembevételével választhatják ki, melynek során figyelembe tudják venni az ügy elbírálásához szükséges szakértelmet is. A Kereskedelmi Választottbíróság saját választottbírósági ajánlási listájáról szintén a felek választhatják ki azt a személyt vagy személyeket, akire vagy akikre a felmerült jogvitájukban a döntési jogkört átruházni kívánják.

4. Zárt eljárás

A választottbírósági eljárás tárgya gazdasági-kereskedelmi jogvita. A felek mögött többnyire kereskedelmi, gazdasági érdekek, kapcsolatrendszerek, piaci versenyhelyzetek húzódnak. Komoly érdekük fűződik ahhoz, hogy egy tevékenységüket érintő jogvita ne kerüljön nyilvánosságra. Ennek megtörténte ugyanis a szerződő partnerek, illetve az ügyfelek részéről bizalomvesztést, forgalomvisszaesést, bevételkiesést, végső esetben a vállalkozás fizetési képtelenségét is maga után vonhatja. Mindezek alapján könnyen belátható, hogy a gazdasági életben részt vevő ügyfelek esetében komoly érdek húzódik meg amellett, hogy az eljárás ne kerüljön nyilvánosságra, a tárgyalások zárt ajtók mögött folyjanak. Ennek a szempontnak tesz eleget a Vbtv. 36. § (7) bekezdése. Természetesen itt sincsenek elzárva a felek attól, hogy ettől eltérő megállapodásukkal az eljárás nyilvánosságáról rendelkezzenek.

5. Végrehajthatóság

Míg az eddig felsorolt szabályok a rendes bírósági eljárással szemben képeznek előnyt (gyorsaság, rugalmasság, bizalmasság körében), addig az a tény, hogy a választottbírósági eljárásban a tanács a jogvita érdemi elbírálása esetében ítélettel dönt, melynek ugyanaz a hatálya, mint a jogerős bírósági ítéletnek, és végrehajtására vonatkoznak a bírósági végrehajtásról szóló jogszabályok, az egyéb alternatív vitarendezési módszerekkel – leginkább a mediációval – szemben jelent előnyösebb megítélést. Az előbbi esetben ugyanis a felek kezébe egy jogerős és végrehajtható, azaz állami eszközökkel kikényszeríthető döntés kerül, mely jogvitájuk végleges eldöntését eredményezheti. Gazdasági jellegű kötelmi kapcsolatok esetében is van lehetőség mediációs eljárás igénybevételére. Ebben az eljárásban azonban a felek konszenzusa által létrehozott egyezség állami kötőerővel nem bír, így csak egymás elkötelezettségében és önkéntes vállalásában bízhatnak.

6. Költségek, eljárási díjak

Megoszlanak a vélemények arról, hogy a rendes bírósági eljárás vagy a választottbírósági eljárás jelent-e több költséget a résztvevő felek számára. Állás-

pontom szerint a kérdés helyes kiindulópontja az, ha figyelembe vesszük a két eljárás mögött húzódó költségszerkezet – a költségek oka és felmerülésük dinamikája – különbözőségét.^[42]

Választottbíróági eljárás esetén annak szabályzata által meghatározott díjat és költséget kell megfizetni. Ennek összege általában magasabb, mint a rendes bírósági eljárás illetéke. Figyelembe kell venni azonban a költségeket befolyásoló többi tényezőt is. A választottbíróági eljárás egyfokú, szemben a rendes bírósági eljárással, ahol a rendes jogorvoslat mellett rendkívüli jogorvoslat igénybevitelére is van mód, jogszabály által meghatározott korlátok között. Így az eljárás kezdeményezéséhez kapcsolódó elsőfokú eljárás illetékéhez hozzáadódhat a fellebbezési, valamint a felülvizsgálati eljárás illetéke is, és egy hosszabb eljárás esetében nem szabad elfelejtkezni az ügyvédi munkadíj teljes pertartam alatt jelentkező terhérről sem. Ugyanakkor a választottbíróági eljárás során az a tapasztalat, hogy magasabb perköltség-megállapítással zárul, így a pernyertes fél számára a jogvita rendezése kevesebb költséggel járhat.^[43] Egy konkrét jogvita esetében a fenti tényezők figyelembevételével van lehetőségük a feleknek mérlegelni, hogy költségek szempontjából a két eljárás közül számukra melyik jelent költségtakarékosabb megoldást. Általános érvénnyel azonban a két eljárás közötti költségszerkezet különbözősége miatt nem állapítható meg egyikről sem annak gazdaságosabb volta.

Megjegyzendő, hogy az új Vbtv.-nyel párhuzamosan, a versenyképesség biztosítása érdekében a Kereskedelmi Választottbíróság eljárásának díja is kedvezőbb lett.^[44]

Összességében tehát a választottbíróági eljárás előnyeként lehet felsorolni annak gyorsaságát, rugalmasságát, az eljárás nyilvánosság kizárásából fakadó diszkrét voltát, az eljárás eredményes lefolytatásának eredményeként meghozott döntés, ítélet végrehajthatóságát.

VI. A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁS HÁTRÁNYAI

Ahhoz, hogy teljeskörű képet kapjunk arról, hogy mennyiben jelent alternatívát, valódi választási lehetőséget a rendes bírósági eljárással szemben a választottbíróági eljárás, elengedhetetlen az utóbbi hátrányainak számba vétele.

1. Költségkedvezmény hiánya

Fentebb részletesen kifejtésre került, hogy a rendes bírósági eljárás és a választottbíróági eljárás költségvonzata nehezen összehasonlítható, mivel más a

[42] Okányi, 2009, 45.

[43] Boronkay – ifj. Wellmann, 2015, 5.

[44] Erdős, 2019, 45.

költségszerkezetük (eltérő a költségek típusa, azok mértéke, időbeli eloszlása). Ettől függetlenül nem hagyható figyelmen kívül, hogy míg a rendes bírósági eljárásban a Pp. 94. § (1) bekezdés értelmében a fél – a jogszabályban meghatározott feltételek mellett – különböző költségkedvezményekre jogosult, addig a választottbírósági eljárásban ilyenre nincs lehetősége.

2. Rendes jogorvoslat hiánya

Az eljárást gyorsító és ezzel a választottbírósági eljárást a rendes bírósági eljárással szemben előtérbe helyező szempontként került felsorolásra, hogy a választottbírósági ítélettel szemben fellebbezésnek nincs helye. Könnyen belátható azonban, hogy rendes jogorvoslat hiányában az ítélet nyilvánvaló – az ítélet kijavítása, értelmezése és kiegészítése körébe vonható esetköröket leszámítva^[45] – tévedései sem orvosolhatóak.^[46]

3. Túlzott rugalmasság

Szintén előnyként került feltűntetésre, hogy a Pp. túlzott formalizmusával és a kereseti kérelem, ellenkérelem időbeli és tartalmi kötöttségével szemben a választottbírósági eljárás sokkal megengedőbb és a legtöbb eljárási kérdést a felek maguk határozzák meg. Az eljárás lefolytatását átható diszpozitivitás pedig feltételezi a felek kompromisszumképességét is. A felek azonban azért fordulnak a választottbírósághoz, mert közöttük jogvita van, melyben képtelenek maguk megállapodni. Egy konfliktussal terhelt kapcsolat esetén nem biztos, hogy a felek hajlandóak egyezkedésekbe bocsátkozni és közös álláspontot kialakítani az eljárás részletes szabályairól.

VII. A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁS ÉS A RENDES BÍRÓSÁGI ELJÁRÁS KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI

Az állami rendes bíróság és a választottbíróság kapcsolódása nemzetközi szinten eltérő. Az UNCITRAL által 1985-ben közzétett Modelltörvény a Nemzetközi Kereskedelmi Választottbíráskodásról több példát sorakoztat fel a rendes bíróságok és a választottbíróságok közötti kapcsolódási lehetőségekről. Az UNCITRAL Modelltörvény értelmében az e törvény által szabályozott ügyekben bíróság akkor járhat el, ha ezt a törvény lehetővé teszi.^[47] Másrésről a bíróságok

[45] Vbtv. 46. §.

[46] Boronkay – ifj. Wellmann, 2015, 6.

[47] UNCITRAL Modelltörvény, 1. rész 5. cikk.

és egyéb hatóságok feladataként említi a választottbíráskodás segítését, annak felülvizsgálata mellett.^[48]

Hazánkban a rendes bíróság és a választottbíróóság kölcsönös kapcsolatát a segítségnyújtás jellemzi. A segítség a választottbíróóságok oldalán abban nyilvánul meg, hogy az általuk lefolytatott eljárásokkal szükségszerűen a rendes bíróságokat tehermentesítik.^[49] A rendes bíróságok szerepe számos ponton jelenik meg a választottbíróósági eljárásban, mintegy háttérszervként támogatva annak eljárását.

- Amennyiben a felek nem tudnak megállapodni, úgy a rendes bíróság jelöli ki a választottbíróót, illetve a tanács elnökét.^[50]
- A választottbíróó kizárása iránti eljárás rendjének meghatározása is a felek konszenzusán alapul.^[51] Ha azonban a Vbtv.-ben szabályozott eljárásban a kizárási indítvány nem vezetett eredményre, akkor joga van az indítványozónak az elutasító határozat átvételétől számított harminc napon belül kérni a Fővárosi Törvényszéket, hogy döntsön a kizárás iránti indítványról.^[52]
- A tanulmányomban már kitértem rá, hogy a választottbíróósági ítélettel szemben fellebbezésnek nincs helye. Az ítélet rendes bírói úton csak a választottbíróósági ítélet érvénytelenítése iránt indított perben vizsgálható felül.^[53] Az érvénytelenítés a Fővárosi Törvényszék mint rendes bíróság részéről lefolytatott, a Vbtv.-ben taxatív meghatározott okokra alapított felülvizsgálatot jelent. A per megindítására ennek megfelelően csak a Vbtv. 47. § (2) bekezdés a) – b) pontjaiban szereplő valamely ok fennállása esetében van lehetőség. A kereset benyújtására a jogszabály jogvesztő határidőt is megállapít, ugyanis az a választottbíróósági ítélet, illetve a választottbíróósági tanács 46. § szerinti döntésének átvételét követő 60 napon belül terjeszthető elő.^[54]
- Végző kapcsolódási pontként kell kiemelni a választottbíróósági ítélet végrehajtását, melyre a bírósági végrehajtásról szóló jogszabályok az irányadóak. A választottbíróósági ítélet hatálya megegyezik a jogerős bírósági ítélet hatályával, a végrehajtási kérelmet a rendes bíróságon kell benyújtani, melyhez csatolni kell a választottbíróósági ítéletet is.^[55]

[48] UNCITRAL Modell törvény, 1. rész 6. cikk.

[49] Kiss D., 2008, 208.

[50] Vbtv. 12. § (4) bekezdés.

[51] Vbtv. 14. § (1) bekezdés.

[52] Vbtv. 14. § (4) bekezdés.

[53] Vbtv. 47. § (1) bekezdés.

[54] Vbtv. 47. § (3) bekezdés.

[55] Vbtv. 53. § (1), (2) bekezdés.

1. A választottbíróági döntés viszonya a jogrendhez

A választottbíróági törvényben két helyen is megemlítsre kerül az a fogalom, hogy „magyar közrend”. Egyrészt a választottbíróági ítélet érvénytelenítési okaként hivatkozhat arra a fél, hogy az ítélet a magyar közrendbe ütközik. Amennyiben ez a rendes bíróság részéről a peres eljárásban megállapítást nyer, úgy az a választottbíróági ítélet érvénytelenítését vonja maga után.^[56] Másrészt a rendes bíróság megtagadja a választottbíróági ítélet végrehajtását, ha úgy ítéli meg, hogy a választottbíróági ítélet a magyar közrendbe ütközik.^[57]

A Vbtv. ugyan általános élel nem mondja ki, hogy a választottbíróági ítéletnek meg kell felelnie a magyar közrendnek, azonban a fenti két rendelkezésből levonható az a következtetés, hogy amennyiben egy választottbíróság által meghozott ítélet nem felel meg a magyar közrendnek, úgy éppen az egyéb alternatív vitarendezési eljárásokhoz képest fontos előnyét, a végrehajthatóságát veszíti el. A magyar közrendnek való megfelelés hiányában a választottbíróági ítélet érvénytelenítése indokolt erre irányuló kereseti kérelem esetében. Amennyiben a felek egyike sem támadta meg az ítéletet rendes bíróság előtt, és bírósági végrehajtását kezdeményezik, úgy az eljárás lefolytatását a bíróság megtagadja. Mivel a választottbíróági eljárás egyik legnagyobb pozitívuma, hogy ennek eredményeként is végrehajtható döntés kerül a felek kezébe – épp, mint a rendes bírósági eljárásban –, ezért nélkülözhetetlennek ítélem annak bemutatását, mit kell érteni a végrehajthatóság gátját jelentő „magyar közrendbe” ütközés alatt.

A fentiek tükrében elengedhetetlen, hogy a választottbíróági ítélet megfeleljen a magyar közrendnek. Azonban sem a Vbtv., sem egyéb jogszabály nem határozza meg, hogy mit ért ezen fogalom alatt. A Vbtv. az UNCITRAL Modelltörvény – bizonyos változtatások mellett – átültetése a magyar jogrendszerbe, így szorosan kapcsolódik a nemzetközi gyakorlathoz. A választottbíróági eljárással kapcsolatosan kialakult nemzetközi bírósági gyakorlat az UNCITRAL honlapján^[58] nyomom követhető. Ebből pedig megállapítható az is, hogy általánosságban a bíróságok akkor ítélik alkalmazhatónak a „közrendi védelmet”, ha az ítélet érvényben tartásával a jog, erkölcs és igazság alapelve alapjaiban sérül, a legalapvetőbb tisztesség elvét az ítélet alapjaiban támadja, vagy elviselhetetlen mértékű hanyagságot, korrupciót mutat a választottbírói tanács részéről, végül, ha az ítélet ellentétben állna a társadalmi, gazdasági élet alapjaival (vesztegetés, csalás).^[59] A belföldi joggyakorlat által kialakított fogalom meghatározás hasonló következtetésre jutott. Eszerint „a közrend sérelme akkor valósul meg, ha az ítélet az alkotmányban meghatározott garanciális szabályba ütközik vagy az alkotmányos alapjogok és kötelezettségek sérelmét jelenti”.^[60] Bírósági döntésben

[56] Vbtv. 47. § (2) bekezdés b) pontjának bb) alpontja.

[57] Vbtv. 54. § b) pont.

[58] Ld. United Nations: United Nations Commission On International Trade Law.

[59] Kiss K., 2005, 3.

[60] Kiss K., 2005, 2.

került kimondásra, hogy „a közrendbe ütközés az állam társadalmi, gazdasági rendjének alapját képező olyan rendelkezések sérelmét feltételezi, ami az állam polgárainak egészét megtestesítő közösségre kihatóan vonja kétségbe az alapvető normákat”.^[61]

VIII. A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁS ÉS A RENDES BÍRÓSÁGI ELJÁRÁS ÖSSZEHASONLÍTÁSA

A választottbíróági eljárás és a rendes bírósági eljárás mint gazdasági konfliktuskezelési fórum sok hasonlóság mellett számos különbséget hordoz. A két eljárás közti különbségeket önmagukban már részletesen bemutattam, azonban ezek együttes összevetéséből lehet levonni a végső konklúziót abban a kérdésben, hogy a választottbíróági eljárás mennyiben jelent alternatívát a jogvita rendes bírósági fórum előtt történő vitarendezésével szemben.

Mindkettőnek sajátossága, hogy a felek a felmerült jogvitájukban a döntési jogkört átadják harmadik személynek, aki meghatározott eljárásrend szerint lefolytatja az eljárást és anyagi jogszabályi rendelkezések mentén döntést hoz. Mindkét eljárás eredményeként egy végrehajtható ítélet születik, azaz állami úton kikényszeríthető, így a jogvita végleges rendezésének reményében kezdeményezhetik a felek mindkét típusú eljárást.

A választottbíróági eljárást ugyanakkor az igényérvényesítő fél kevésbé formalizált keretek között kezdeményezheti és folytathatja le, mint a Pp. által meghatározott rend szerint folyó rendes bírósági eljárást. Az utóbbi esetben a törvény által rendelt bíró jogosult az eljárás lefolytatására. A keresetlevél szigorú tartalmi követelményein túl a kereset, illetve az ellenkérelem-változtatás lehetősége tartalmilag és időben is korlátozott, és egyebekben a feleknek nincs beleszólásuk az eljárásrendbe. Ezzel szemben a választottbíróági eljárásban a felek számos eljárási kérdést szabadon határozhatnak meg. A felek konszenzusos alapon dönthetnek az eljárás lefolytatásának egyéb részletszabályai mellett az adott jogvita tárgyához kapcsolódó szakértelemmel rendelkező választottbíró(k) személyéről, az eljárás helyéről, az eljárás kezdetének időpontjáról. A jogvita által érintett szerződésre, illetve a szerződést kötő felek által beszélt nyelvre is figyelemmel szabadon határozhatják meg az eljárás nyelvét. A speciális szakértelemmel rendelkező, magasan kvalifikált választott bíróval és a szerződéses kapcsolattal összhangban lévő nyelven lefolytatott eljárás kétségkívül önmagában biztosítja a jogvita gyorsabb elbírálását, szemben a rendes bírósági eljárással, ahol a döntéshez külön igazságügyi szakértő igénybevétele, illetve az idegen nyelvű iratok hivatalos fordítása válhat szükségessé. A jogvitában érintett felek gazdasági, piaci érdekeire, versenyhelyzetükre figyelemmel szintén a

[61] Fővárosi Bíróság 9.G.40.302/2003/7. sorszámu eseti döntése.

választottbíróági eljárás felé billenti a mérleget az eljárás zártan történő lefolytatása. A rendes jogorvoslat igénybevételének kizárt volta szintén lényegesen lerövidíti a döntéshez szükséges időtartamot, mely a gyorsan változó, rohanó gazdasági életben még akkor is nyomatékos előnynek számít, ha ez magában hordozza egy esetlegesen nyilvánvalóan téves ítélet végrehajthatóvá válását. A dolgozatomban kifejtettekre figyelemmel vitatható a választottbíróasággal szemben egyesek által felhozott ellenérv, miszerint költségesebb eljárásnak minősül, mint az állami bírósági eljárás igénybevétele. Költségkedvezmény igénybevételére választottbíróági eljárásban valóban nincs mód, azonban az eljárás többnyire sokkal rövidebb időt vesz igénybe, így nem kell számítani a többfokú jogorvoslat igénybevétele által indukált eljárási illetékek, ügyvédi munkadíjak megtérítési kötelezettségére.

IX. ÖSSZEGZÉS

Az élet minden területén folyamatosan interakciókba kerülünk más emberekkel, mely során az ellentétek, konfliktusok elkerülhetetlenek. Fontos, hogy ezek a konfrontációk minél gyorsabban és hatékonyabban rendezésre kerüljenek, hogy a mindennapokat ne befolyásolják. Az állami rendes bírósági konfliktuskezelésről mondható el a mai napig, hogy az minősül az általános, mintegy kézenfekvő útnak, ha a felek önmaguk nem képesek a vitájukat rendezni. Ugyanakkor az is nyilvánvaló mindenki számára, hogy a rendes bírósági eljárástól legtöbb esetben – ügytípustól függően – nem lehet rövid időn belül döntést várni, így az idő- és költségigényes, és pszichés terhet jelent az abban résztvevőknek.

A kereskedelmi, gazdasági élet folyamatos változásban van, a versenyképesség fenntartása érdekében elengedhetetlen, hogy a piaci szereplők gyorsan reagáljanak minden felmerülő tényezőre. Egy ilyen környezetben fokozott elvárás-ként fogalmazódik meg a gazdasági élet szereplőitől, hogy ha szerződéses vagy szerződésen kívüli kapcsolataikban vita alakul ki, az minél hamarabb rendezésre kerüljön.

A hazánkban régmúltra visszavezethető gyökerekkel rendelkező, ugyanakkor nemzetközi jogi szinten is elismert és támogatott választottbíráskodás mint jogintézmény éppen ezen igénynek igyekszik eleget tenni azzal, hogy lényegesen gyorsabb eljárás lehetőségét adja. A gyorsaság mellett a szakértelemmel lefolytatott hatékony eljárás, mely a felek megállapodása szerint rugalmas keretek között folyik, teszi még vonzóbbá a gazdasági élet szereplői számára. A nyilvánosság kizárása és így a bizalmasság garantálja, hogy az éppen elbírálás alatt lévő jogvita ne legyen hatással a fél jövőbeni üzleti kapcsolataira. A kétfajta eljárás költségvonzata általánosságban nem összehasonlítható, így mindig az adott ügy kapcsán, a felemerült jogvita jellege, ügyértéke, a jogvita rendezéséhez fűződő egyéni érdekek mérlegelésével és összevetésével lehet abban dönteni, hogy melyik eljárás ténylegesen a legelőnyösebb. Véleményem szerint azonban

a választottbírósági eljárás lefolytatásának eredményeképpen meghozott ítélet, melynek hatálya megegyezik a rendes bírósági ítéletével és végrehajthatónak minősül, a választottbírósági eljárást a rendes bírósági eljárás – szemben az egyéb alternatív vitarendezési eljárásokkal – legversenyképesebb alternatívává teszi, melynek számos előnyös tulajdonsága miatt jövőbe mutató létjogosultsága van a gyors és hatékony konfliktuskezelés terén.

IRODALOM

- Beszámoló a Választottbíróság 2017. évi tevékenységéről a Választottbírák Összbírói Konferenciájára, 2018. március 28.
- Bodzási Balázs (2018): *Tanulmánykötet a kereskedelmi választottbíróságról*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest.
- Boronkay Miklós – ifj. Wellmann György (2015): A választottbíróság helyzete Magyarországon. In: *Európa jog*. 2015/15. sz.
- Erdős Éva (2019): A megújult választottbírósági eljárás. In: *Miskolci Jogi Szemle*. 14. évf., 2019/1. különszám.
- Kengyel Miklós (2012): *Magyar polgári eljárásjog*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Kiss Daisy (2008): *Per vagy nem per?* HVG-ORAC, Budapest.
- Kiss Károly (2005): A választottbíróság ítéletének érvénytelenítése közrendbe ütközésre való hivatkozással. In: *Gazdaság és jog*. 2005/12. sz.
- Magyar Kereskedelmi és Iparkamara: Választottbíró ajánlási lista, 2025. (<https://mkik.hu/valasztottbiro-ajanlasi-lista>. Letöltés ideje: 2022.04.27.).
- Jogászvilág: Módosul a polgári perrendtartás 2021-től I., 2020. (Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/szakma/modosul-a-polgari-perrendtartas-2021-tol-i/>. Letöltés ideje: 2022.04.27.).
- Okányi Zsolt (2009): *Választottbíráskodás Magyarországon belföldi és nemzetközi ügyekben: szabályok és elemzések*. Alapszín kiadó, Budapest.
- Szent István dekrétomainak második könyve. (Elérhető: <https://mek.oszk.hu/01300/01396/html/01.htm>. Letöltés ideje: 2022. április 27.).
- United Nations: United Nations Commission On International Trade Law. (Elérhető: <https://uncitral.un.org/>. Letöltés ideje: 2022.04.27.).
- www.kormany.hu: Az új polgári perrendtartás koncepciója - A Kormány 2015. január 14. napján megtartott ülésén elfogadott Koncepció, 2015. (Elérhető: <https://2015-2019.kormany.hu/download/6/42/40000/20150224%20PP%20koncepci%C3%B3.pdf#!DocumentBrowse>. Letöltés ideje: 2022.04.27.).

JOGFORRÁSOK

1. 2020. évi CXIX. törvény a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény módosításáról.
2. A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény.
3. A választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény.
4. Az Állandó Választottbíróság Eljárási Szabályzata.
5. Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény.

6. Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez. Szerkesztette: Vopera Zsuzsa.
7. Kúria 3/2013. Polgári jogegységi határozata a fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételen, vagy egyedileg meg nem tárgyalt feltételen alapuló választottbíróági kikötés tisztességtelenné nyilvánításáról.
8. Magyarország Alaptörvénye.
9. UNCITRAL Modelltörvény.

•
Szerényi Gábor grafikája